

Széchenyi és Kölcsey a nemzeti érzésről¹⁾

Írta : GAAL JENŐ.

Az aradi Kölcsey Egyesület évváró ünnepies ülése alkalmából mint annak egyszerű tagját engem is ünnepies hangulat kapott meg. Számptalan nemzeti nehézségeink és küzdelmeink közepett – mintegy vigasztalásul – fejlődésünk újabb aranykorának, a múlt századbeli reformaerának, mely 1526-ban történt szétromboltatásunk után állami létünket szellemileg és erkölcsileg újból megalapozta, két gondviselésadta férfia jelenik meg lelki szemeim előtt: a Legnagyobb Magyar és az a látnók költő, akinek ragyogó nevét egyesületünk címében viseli.

Ez a két megszentelt emlékü történeti alak származásra, neveltetésre, külső életkörülményeikre, s nemcsak érvényesülésük módjára és hatására, hanem még véralkatra, így tehát jellemre nézve is nagyon különbözött egymástól. De testi és szellemi valójuk bármily nagy különbséget mutatnak is fel, erkölcsi tekintetben annyira azonosak, hogy teljesen ugyanazt a világfelfogást, ugyanazt a magasztos emberi ideált és a jelenkor által is megszívlelendő ugyanazokat az elsőrendű nagy tanulságokat képviselik az irodalomban és történetünkben.

A részemre kiszabott idő rövidségére való tekintettel mindennek én most csupán miniature képét nyújthatom. Azonban előadásom szűk kerete a kötelességszerű igyekvés alól, hogy ez az igénytelen kis rajz lehetőleg mégis az egésznek benyomását nyújtsa, nem ment fel. Szembe állítom azért az említettem két nagy egyéniséget mindazzal, amiben különbözök

¹⁾ Az aradi Kölcsey Egyesület 1914. évi februárius 14-diki közfülésén tartott előadás.

és mindazzal, amiben egyek voltak, végül pedig tömören jelezni akarom, hogy a bennök rejtett sok ellentét miatt békült ki mégis oly teljes harmóniában, mely a valóval tökéletesen egyező bölcs tanítás erejével és melegével hat értelmünkre s emeli kedélyünket és érzelmi világunkat.

Ha SZÉCHENYI-t és KÖLCSEY-t képzeletünkben egymás mellé állítjuk, úgy lelki szemeink egy titán oldalán, aki csaknem hegyeket mozgat meg és halmoz egymásra, egy szelíd, majdnem leányosan szemérmes, finom költőiséggel álmodozó, de azért igen mély gondolkozású valódi görög bölcslet s a lelkiismeret szózatát szavaló bátor és elragadó szónokot látnak. Egy már sok százados múlttal bírt dicső nemzetség sorskegyelt sarja az egyik, akinek végzete mindent kijuttatott abból a sok jóból, ami az életet széppé, fenségessé, vonzóvá és kívánatosná teszi. Előkelő családjának dédelgetett legifjabb tagja, aki hatalmas atyjának kedvencze, kitűnő anyjának és testvéreinek szemefénye. Még gyermekifjú és már is meglátja az igazi nagy világot.

Tulajdon szemei előtt birodalmak keletkeznek és dőlnek össze. Maga is részt vesz az újkor egyik legnagyobb hadjáratában s az első döntő csatának, az 1813-iki lipcseinek ki meneteléséhez maga is – történetileg bebizonyítható – nem csekély befolyással hozzájárul.

Még atyjának életében ő is, mint két másik fivére, nagy hitbizomány birtokába jut s az élet gyönyörű kertjében éveken át térdig jár a rózsában. De rövid mámore után magasztos feladatainak tudatára jut. Hogy azokra érdemessé tegye magát, újból és újból bejárja az egész akkor reánk névé fontos világot, mely nyitott könyv neki s bámulatos képességeivel lángelméje és lánglelke abból táplálkozik.

Mint kész újjáalkotója fájának lát hozzá életmunkájához, melynek sokkal több mint hét csodáját teremti meg, mert amihez csak nyúl, az mind korszakos alkotássá válik. A legfőbb ezek között az a más magyarság, mely a régi elalélnak helyébe lép s amely cyklopi feladatokra vállalkozván, a lehetlent is csaknem eléri. De ő dicsőségének tetőpontján lemond addig példátlan s neki jól eső népszerűségéről, hogy vesztébe rohanó nemzetének megmentésére kínos kötelességeit vért izzadva is teljesítse.

Előbb az értelmi, utóbb az erkölcsi nagyságnak oly példáit mutatja, melyeket kortársai közül alig-alig ért meg valaki. Az élet végre a családi boldogság révébe is bevezeti, de ő hullámzó kedélye és a köz iránti határtalan odaadása mellett mégis a legboldogtalanabb ember hazájában. A világ minden javainak közepett ő csak nemzetének sorsát hordja szívéen, s ennek balra fordulásával vértanúsággá teszi saját életét. Tragikuma megrendít egy nemzetet, mely csak annak beálltával kezdi látni, hogy benne mivel áldotta meg végzete.

Vele szemben a látnok-költő mily egyszerű, igénytelen és törekeny alak. Ósrégi, de igen közepes birtokú nemesi család ivadéka, aki egy kis nádfedelű curiában látja meg a napvilágot. Szüleit és egyik szemét már gyermekkorában elveszti. A vézna, csendes, magábavonult árva fiú egészen öneréjére s legfeljebb a falusi iskola és a debreczeni collegium szűk körére van utalva. Ott ugyan szorgalmasan tanul, de sem ez, sem utóbb pesti környezete nem alkalmas a nemzetvezér kiképzésére. Akkor ugyanis cultural központunk még nem volt, eladdig míg azt utóbb SZÉCHENYI nem teremte meg. A magyar irodalom vezető férfiai igen lelkes, de kicsinyes emberek. Mentora KAZINCZY FERENCZ mint nyelvújító halhatatlan, de maga sem a nemzeti, hanem kora eltévedt felfogásához képest az általános emberi gondolatnak hive és hirdetője. KÖLCSEY buzdítást az irodalmi képződés terén igen, de támogatást és tartósabb lendületet nem kap tőle. Sőt ő kénytelen később ezt az egy vezetőjét is megvédeni s miatta nagy küzdelmei vannak. Ha rövid bécsi tartózkodását leszámítjuk, mondhatni, hogy a művelt külföldet soha sem látta. Azért csaknem mindent magából és tanulmányaiból kell merítenie.

Egy szemével, roskatag, vézna alakjával azonban az éjt is napallá teszi s átható szelleme nemcsak a jelen minden országának, hanem minden koroknak műveltségét is átkutatja s azok értelmi és erkölcsi kincseit magáévá teszi. Költői lélek, de nem első rangú költői tehetség, hanem mint műítész nagy. Lyrájának legszebb termékeiben is a hazafias, a nemzeti elem és az apostoli, prófétai ihlet a megkapó. Kitűnő jogász, ékes szavú, megragadó hatású művészi rhetor, de egyúttal nagy élet- és állambölcsező is.

Mindazáltal meggyében sokáig nem tud érvényesülni.

Még az első reform-országgyűlésre is csak mint újonnan ki-nevezett tiszteletbeli főjegyző jut fel, ott azonban három év alatt a nemzet vezérei közé emelkedik. A SZÉCHENYI, WESSELÉNYI és KOSSUTH társaságába jut. Az elsőnek hatása ő reá is kiterjed, midőn nemzeties szelleme rokontermészetű lelkületének megadja a végleges szilárdságot.

Akkor a közélet irányítói közt még nincs meghasonlás s a SZÉCHENYI-cultus összefér a WESELÉNYI és KOSSUTH barátságával. Ez a három ember pótolja neki – könyvein kívül - az egész idegen nagy világot. A két utóbbinak később védőjévé, támaszává lesz, akik lánglelkének segítségével nélkül nem is lehetnek el.

KÖLCSEY ez időben SZÉCHENYI s a még fiatal DEÁK FERENCZ mellett nálunk a legtöbb államférfiú hivatást mutatta s bebizonyítja azt, hogy az ő magyar fajban minő eredeti szellem és erkölcsi értékek szunnyadnak. Rövid három év kimondhatatlanul fáradságos dicsőségének parányi látkörű szűkebb hazája hálátlanul vet véget. KÖLCSEY ezután megint kisszerű, részben gonosz természetű köz- és magánviszonyok Procrustes ágyába kerül. Ott csak a neki kijutott s a nyakába szakadt bajok által reámért kellemetlen, nem egyszer kínos kötelességek példás teljesítésében talál enyhülést. Hű nő és hálás gyermekek boldogító szeretét soha sem ismerte. Dalai is a szerelemnek csupán epedő áhítozásai voltak. Férfi kora delén, lelkiismeretes munkássága közben éri a halál, mely derékban töri ketté ezt az obeliszkként büszkén emelkedő, egyöntetű, egy kőből vágott igazán classicus életet. Ekkor mondta róla báró WESSELÉNYI MIKLÓS ezt a társadalmunkra súlyos bírálatot tartalmazó nagy dicséretet: »nem volt közénk való«.

Íme a tökéletes ellentétek két emberének találkozása abban a nagy harmóniában, mely a maga egységével és teljességével uralkodik a világegyetemen. Miképp magyarázható meg az, hogy ily különbségek mellett is világnézetők, életfelfogásuk és hazafias törekvésök egy és ugyanaz? Ez nem is lehetett másként, mert hiszen a legfőbb igazságokat az jellemzi, hogy tiszták, világosak, elemiek, megczáfolhatatlanok és önmagukkal mindig egyezők. Nem egymástól, hanem az örök nagy természettől tanulják azokat az emberek.

Széchenyi óriási hatása a maga korában, 1825-től 1840-ig,

kétségtelen volt; de abban, hogy KÖLCSEY-vel a nemzeti eszme cultusában találkoztak, ennek a hatásnak csak annyi része van, hogy ez utóbbinak – főleg példája által – lelki erőt adott az általa már régen érzett természetes igazság ihletés hirdetésére.

Ha már most összehasonlítjuk SZÉCHENYI és KÖLCSEY hitvallását sok egyéb mellett és felett az ember társas fejlődésének nemzeti feltételeiről, meglepő congruentiát fogunk találni nemcsak az eszmék magvaira, hanem még az ezeket visszaadó kifejezések árnyalataira nézve is. Ez annál meghatóbb, mert idevágó irataik keletkezésök alkalmainak egymástól elütő és nyilatkozataik kétségkívül spontán voltánál fogva nem igen befolyásolhatták Íróikat. Egyaránt mély meggyőződésekből fakadtak azok s az erkölcsileg rokonlelkek egybehangzó megnyilatkozásainál nem egyebek.

.SZÉCHENYI tanácsa szerint az ország boldogulására irányuló törekvéseinkben két szót tartsunk mindenek felett szemeink előtt: a keresztény és nemzeti nevelést. Könyveket Írhatni e két szó tartalmáról és becséről. A keresztény szellem a fajtákat és a különféle vallások híveit egyesíti, a nemzeti irány pedig egyesítend minden igaz magyart.

Minden népnek saját geniusát és saját életelemét, mely nélkül nem fejlődhetik, kell első sorban irányadónak tekinteni. A mi két életelemünk: nemzetiségünk és alkotmányos szabadságunk áldozatkész szeretete. De ezek mibenlétével sokáig nem voltunk tisztában. Az alkotmányos szabadság helyett a fékevesztett, korlátlan szabadosságot kerestük; a nemzet életének pedig folyton nagyobbszerű és nemesebb kifejlesztése helyett idegen culturákat nyersen, feldolgozatlanul szívunk magunkba.

A közérdek megvalósítása a nemzetek hosszú életének első biztosítéka. Hogy ez a legnagyobb társadalmi életelv, annak a világtörténet a maga egészében kétségbe nem vonható bizonyítékát képezi.

A másik nagy életelv pedig: a nemzeti szellem. Az maga is fejlődés eredménye s nem úgy jön létre, mint ahogy állítólag Pygmaleon szobra keletkezett, melybe mikor az alkotó művész azt már teljesen elkészítette volna, csak akkor teheltek életet az istenek.

A nemzeti szellem alig észrevehető módon ered, halkan nevelkedik és fejlődik. Csak így lehetséges az, hogy a nemzetek a saját jó alaptulajdonságaik révén, egyéniségök megromlása nélkül is haladhatnak. Különben arra lennének kárhozzátva, hogy vagy eredeti állati vadságukban maradjanak, vagy elveszítsék azt a benső erőt, amely szerves módon eddig a tökéletesbülés útján előre hajtotta őket. A nemzeti szellemhez való hűtlenség a nemzet lelkületének zománczát törli össze. Igaz, hogy a nemzetek emelkedése nem kistrészen kölcsönös hatás eredménye is, de a külföldi benyomásokat nem eredetiségünk és jóknak bizonyult sajátságaink rovására kell elfogadnunk, hanem azok befolyása alatt fejtsük ki a magunk rendszereit s a külföldi példa csak útmutatás és tájékoztató legyen.

A nemesbült nemzetiségben azért van varázserő, mert az nem egyéb, mint a rokonok közötti szeretet, a széleskörű barátság és a családi becsület felett örökös éberség, a magasrendű emberi lény minden ereibe és lelke legbensőbb rejtekébe szőtt természeti tulajdonság, melyet az önbecsülés megsemmisülése nélkül épp oly lehetetlen kiirtani, mint amily bizonyos, hogy a szív kiszakíttatása után élni nem lehet. A nemzeti eszme uralma alól magát kivonó népségből oly zagyva ivadék, egy közép izének nevezhető valami jön létre, melynek életerős propagatioja épp oly lehetetlen, mint a különböző fajokból keletkezett korcsoké. Anélkül a népeknél is beáll az, hogy az erőteljes, alkotó férfikor átugrásával ifjan megvénülnek, vagy mint a kormány nélküli hajó addig hanyattatnak, míg vagy elsülyednek, vagy partra vettvén, bizonyos zsákmányaivá válnak az idegeneknek.

Nagy tanulsága a világtörténetnek, hogy az ókor legkiválóbb nemzetei is akkor állottak legmagasabban, midőn még romlatlan nemzetiségök legjobban volt kifejlődve s ahhoz a leghívebben ragaszkodtak. Míg a görög görög volt, a római meg római, addig minden bármily hatalmas ellenség is meghódolt előttük. Így lesz ez az újabb nemzeteknél is. Ha az angol, francia és német valamikor elveszti majd eredeti jellegét, elpusztuland. Mi is csak akkor maradhatunk meg, ha minél jobb, minél nemesebb s minél természetesebb és igazibb magyarok leszünk. De mint minden szeretet, a nem-

zeté is, nemcsak kötelesség a maga helyén, hanem az élvezetek és erkölcsi örömök kiapadhatatlan forrása is s valamint folyton édes érzés valamely szeretett lényt szolgálni, sőt érette szenvedni, úgy felette tiszta és szent öröm nemcsak fáradni a honért, hanem annak előmeneteleért érzékeny áldozatokat is hozni.

Mindezt ő számtalan változatban minden alkalommal nemcsak hangoztatá, hanem ebbeli meggyőződését fényes nagyszerű tettekkel be is bizonyította. Még csak azt emelem ki, hogy mily élesen ítélte el és bélyegezte meg mint csúf, aljas hűtlenséget és gálád hálátlanságot – nem a nemzetköziséget, mely nemzeteket tételez fel, – hanem azt a becstelen világpolgárságot, mely szerinte a jellemtelenség és Parasitismus netovábbja.

SZÉCHENYI tehát a nemzeti eszmében ugyan magasabbrendű, de természetes és most már végleges társadalmi fejlődési alakulatot látott éppen úgy, mint KÖLCSEY, akinek erre vonatkozó szavait azonban már nem tanácsos így összefoglalni, mert azok a maguk classicitásában semmiféle változtatást elrontásuk nélkül nem tűrnek meg. A nemzeti eszmére mint természetes, soha semmiképp nem változható törvényszerűségeire ő is számtalanszor hivatkozott s munkái kezdettől végig tele vannak erre vonatkozó mély gondolataival. Ezek közt van néhány, melyet oly szentül kellene tartani, mint himnusát s kőbe vésvé kellene azokat folyton a nagy közönség szemei elé tárni, mint ahogy a párizsi Caroussel-téren a GAMBETTA beszédeiből vett idézeteket naponkint olvashatja mindenki.

»Szeretni az emberiséget«: ez – szerinte is – minden nemes szívnek elengedhetetlen feltétele. »Azonban, jól megértsd, az ember véges állat, hatása csak bizonyos körben munkálhat. Azért ne hidd, mintha Isten bennünket arra alkotott volna, hogy a föld minden gyermekeinek egyforma testvérök s a föld minden tartományának egyforma polgárunk legyünk. A nap temérdek égi testeket bevilágít, de a világegyetem minden részeire még sem hat ki. így az ember, ha nagy erőt nyert örökölni s erejének megfelelő állást vőn a sorstól, ezrek, sőt milliók előtt jótékony napként villágozhat; de az egész emberi nemre jótékony behatást gyakorolni, az

a nagyok legnagyobbikának sem adaték. Soha sem tudtam megérteni, kik azok, akik magukat világpolgároknak nevezik. Az emberi tehetség parányi lámpa, mely egyszerre csak keskeny kört tölthet meg fényével s ha egy helyről másra huczoltatik, setétséget hagy maga után. Minden, ami szerfelett sok részre osztatik, önkicsinységében enyészik el. így a szeretet is. Hol az ember, ki magát a föld minden országainak szentelni akarván, forró szenvedelmet hordozhatna irántuk keblében. Leonidas csak egy Spartáért, Regulus csak egy Rómáért, Zrínyi csak egy Magyarországért halhatott meg.

A hazaszeretet egyike a kebel legtiszteletreméltóbb szenvedelmének. Mint minden erény, az is áldozattal jár; feláldozásával pillanatnyi kényünknek, megtagadásával önhasznunknak s nem ritkán hajlandóságunk, vagy gyűlölségünk elnémitásával. Azonban mindez kicsiny ahhoz képest, miket a hazának kívánni joga van. Mindent, amit életed folyta alatt arcod izzadásával gyűjtöttél; mindent, amit lángoló szerelemmel fűztél magadhoz: javaidat, kincseidet, háznépedet és saját életedet (mint a katonának) naponként, pillanatonként érette fel kell szentelned. Mert tudd meg: e szóban – haza foglaltatik az emberi szeretet és sóhajtás tárgyainak összessége.

Oltár, atyáid által Istennek építve; ház, ahol az élet első örömeit ízleled; föld, melynek gyümölcse feltáplált; szülőid, hitvesed, gyermekeid, barátid, rokonaid s polgártársaid: egytől-egyig csak kiegészítő részei annak.

Kinek szívében a haza nem él, az száműzöttnek tekintheti magát mindenütt s lelkében betölthetetlen üresség van. Ezren hiszik, hogy magán jólétöket az egész céljának feláldozásával alapíthatnák meg s a balul vezetett önérdék miatt hűtlenek az egészhez, nem tudván, vagy tudni nem akarván, hogy az egésznek, melynek részei vagyunk, ártani csak olyan (okosság), mint felgyújtani (vagy égni hagyni) a várost, ahol házat bírunk«.

Tehát a két nagy történeti alak ime mily egybehangzóan nyilatkozott egy-egy hasznos hosszú életen át a nemzeti irányú haladás természeti törvényszerű jelentőségéről.

Van-e hát üdv az ellenkező irányú haladásban ma? Idejét múlhatta-e az, ami mélyen az emberi valóban, annak ényegében gyökeredzik? Divat, vagy tudományos új felfede-

zések tárgya lehet-e az, amit nemcsak a sok évezredes egész múlt, hanem minden tisztességes és a maga becsületére valamit tartó nemzet most is elítéli, midőn az ellenkezőt oly igaznak tartja, hogy kész érte feláldozni mindenét? Nem éretlen tudákosok, alattomos álpróféták, vagy éppen körmönfont szélhámósok-e azok, akik öngyalázatukkal mintegy kérkedve a nemzetietlen tévtanok hirdetésekor azt kívánják, hogy őket komolyan vegyék számba és honorálják a józan becsületes emberek?

Es a magyarságnak a nemzeti eszmében gazdagon felhalmozott életérdekű tanulságok megszívlelésére nagyobb szüksége talán soha nem volt, mint napjainkban. A züllésnek, a bomlásnak oly jelei mutatkoznak, a gyöngült nemzeti életösztön ellanyhulását kihasználni törekvő külső és belső támadások minden felől oly mértékben szaporodnak, hogy itt van a magyar nemzetre nézve a magábaszállás legfőbb ideje.

Eddig nagy megpróbáltatások alatt, súlyos vereségek után, vagy az ősök sajnos hibáinak, tévedéseinek, sőt egyesek nagy bűneinek nyomán beállott válságaink közepett is a nemzeti érzés, a társadalmi solidaritás ereje mentett meg bennünket.

Ma is a magyar állam s vele a magyar nemzet fennmaradása elsősorban a társadalmi, a közérkölciség kérdésévé vált, ami egyértelmű a tisztult nemzeti érzéssel. A jelen retentő bajai s a múlt nagy tanulságai sürgősen követelik, hogy ennek tudata általánossá váljék a nemzet régi, új és legújabb elemeinek minden rétegében. Saját erőnkre vagyunk utalva. Ezt mindenképp gyarapítani kell. Nehézségeink mellett, melyek talán néha nagyon lehangoló hatásúak; a múlt e tanulságai, de velők együtt világtörténeti hivatásnak szem előtt tartása viszont a nagy élet-halál harcz küzdelmeiben, melyeknek kétségkívül elébe megyünk, felemelhet és bátoríthat bennünket. Bajainkról minden művelt ember tudhat ma eleget, de hivatásunkkal és erőforrásainkkal kevésbbé foglalkozunk, mint suggestiv hatásuk kihasználása végett okvetlenül kellene.

Nekünk nemcsak az a feladatunk az emberiség fejlődésének oekonomiájában, hogy mint törzsökös turáni nép, az általános emberi culturát eddigi jobb sajátságainak kifejlesztése, nemesítése és tökéletesítése által gazdagítsuk. Nekünk egészen messzeható concret feladataink is vannak e helyen. Elhárító, vagy mér-

séklő pontul kell szolgálnunk a szláv és germán áramlatok végzetes összeütközésével szemben, mely egy új chaost teremtene világrészünkön.

Itt egy nagy hatalomra van szükség, mely képes a ropant ellentétek egyensúlyozására. Ennek a nagy hatalomnak elengedhetetlen előfeltétele az ezeréves magyar állam fennmaradása és erősödése. Már Károly főherceg, az asperni győző, nyíltan elismerte azt egy magyar tudóshoz intézett és közkézen forgó levelében, azóta pedig sokan, köztük a Németországot újból egyesítő nagy államférfiú is gyakran hangoztatták azt. Nekünk a SZÉCHENYI kora óta szerzett nagy erkölcsi sikereink után nem szabad kétkedni önmagunkban. Mert vajjon melyik nemzetnél volt valaha oly erkölcsi erő, mely a félig rendi, félig feudalis állam nyúgeitől való megszabadulást az előjogosítottak önfeláldozásával, minden erőszak nyomása nélkül vitte volna keresztül? Az oly erkölcsi erő, mint a milyen a szabadságharcz alatt nyilvánult meg, az oly erkölcsi erő, mely a segítségül hívott colossalis hatalom súlya alatt történt összeroskadásunkból ismét felemelt és tiszteletet parancsoló helyzetbe juttatott: az oly erkölcsi erő, amelylyet alkotmányt adtunk a monarchiának s alkotmányi biztosítékokat szereztünk a velünk szemben nem mindig barátságos hajlamú Ausztriának; az oly erkölcsi erő, mely Európa most már második emberöltő alatt is tartó békéjének garantiái megteremtésében elsőrendű tényező volt, mert tudvalevő dolog, hogy a hármass szövetség a mi részünkről nyert támogatás nélkül nem jött volna létre soha: igen becses nemzeti hagyomány, oly nagy kincs, melyet ép elméjű és igaz lelkű magyarok nem engedhetnek elkallódnia.

Ennek a hagyománynak pedig legfőbb alapja a minden áldozatra kész, odaadó, fenkölt, de igen erős és alkotó politikai gondolatokra is képesítő nemzeti érzés. Ha ezzel azután a nemzeti szellemű és minden irányú cultura is párosul, akkor oly erősségünk van, melyet a poklok minden erőszakával sem lehet bevenni.

Ennek a nemzeti culturának fontos rendeltetésű közege az aradi Kölcsey Egyesület is. Ez a mi közművelődési központunk hűtlen volna nemcsak magasztos hivatásához, hanem még – különben bitorolt – szép nevéhez is, ha a nemzeti

culturának diadalán működésének egész területén az erkölcsi bátorság rettenthetetlenségével, a kötelességérzet teljes mélységével s gondosan gyűjtendő erejének egész hatalmával nem munkálkodnék.

A KÖLCSEY név, mint a nemesség, fenhangon kötelez, de az egyúttal oly palladium, melyek védelme a kötelességek teljesítésére folyton fokozódó mértékben képesít is.